

ÇIXIŞ

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il tarixli 462 sayılı Sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikasında alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı”nın icrası məqsədi ilə “Sumqayıtelektrikşəbəkə” ASC-nin xidməti ərazilərində müəyyən işlər görülmüş və ardıcıl surətdə davam etdirilir.

Bununla əlaqədar olaraq 2008-ci il may ayı tarixindən Yeni Yaşma ərazisində Respublikada ilk dəfə olaraq “Vestas” firmasına məxsus iki ədəd gücü 850 kVt olan Külək generatorlarının tikintisinə başlanılmışdır.

Külək generatorlarının tikintisi və quraşdırılması “Kaspian Texnoloji Şirkəti” MMC və dünyanın Külək generatorlarının ən böyük istehsalçısı olan Danimarkanın Vestas firması ilə birgə aparılmışdır.

Həmin ərazidə Külək generatorlarının işləməsi üçün küləyin başlanğıc sürəti 4 m/san, optimal sürət 12 m/san və maksimal sürəti 25 m/san nəzərdə tutulur.

Külək generatorlarının şəbəkəyə qoşulması məsələləri “Sumqayıtelektrikşəbəkə” ASC-nin mütəxəssisləri tərəfindən yerinə yetirilmişdir.

Həmçinin ərazidə gücü 2,5 MVA olan 20/35 kV-luq yarımstansiya tikilmiş və istifadə verilmişdir.

Kaspian Texnoloji şirkəti ilə enerjinin alqı-satqısı üzrə müqavilə imzalanmışdır.

Hər bir Külək generatorlarından çıxışında alınan 690 V gərginlik 1,6 MVA güclü yüksəldici transformatorla 20 kV-a cevrilir, 20/35 kV-luq yarımstansiyaya verilir. Hər bir külək generatoru kompyuter vasitəsi ilə sinxronlaşdırılaraq sistemə qoşulur.

“Külək Elektrik Stansiyası” “Sumqayıtelektrikşəbəkə” ASC-nin şəbəkəsinə 35 kV-luq Quşçuluq -2 hava xətti ilə qoşulmuşdur. Quşçuluq-2 hava xətti 110/35/6 kV-luq “Sitalçay” yarımstansiyasından qidalanır. 35 kV-luq Quşçuluq-2 hava xətti 35/6 kV-luq “Şurabad” və 35/10 kV-luq “Yeni Yaşma” yarımstansiyalarını qidalandırmaqla yanaşı 35/10 kV-luq “Quşçuluq” yarımstansiyası üçün ehtiyat qida mənbəyidir.

Hava xəttinin yükötürmə qabiliyyəti 50 MVT-dır.

Quşçuluq-2 hava xəttinin uzunluğu 1,5 km, Yeni Yaşma budaqlanmasının uzunluğu 7,5 km, Şurabad budaqlanmasının uzunluğu 11 km-dir. Bu xəttin qış aylarında maksimum yükü 1 MVT, yay aylarında isə 0,5 MVT-dir.

Yeni Yaşma ərazisində quraşdırılmış Külək generatorları bu xəttin tam yükünü ödəmək iqtidarındadır. Bunun üçün əyani göstəricilər kimi Külək generatorlarında 2009-cu ilin III rübü ərzində aylar üzrə istehsal olunan yüklərin miqdarını misal gətirmək olar:

- İyun ayında - 222 740 kVt/saat
- İyul ayında - 603 785 kVt/saat
- Avqust ayında - 247 835 kVt/saat
- Sentyabr ayında - 216 545 kVt/saat

Yeni Yaşma ərazisində gücü 500 kVt olan 3-cü Külək generatorunda quraşdırılmış və işə qoşulması üçün hazırlıq işləri aparılır. Bu layihə üzrə quraşdırılacaq Külək enerjisinin ümumi gücü 50 MVT olacaq.

Bundan sonra quraşdırılacaq Külək generatorlarının hər birinin gücü 2,5 MVT olaraq 20 ədəd nəzərdə tutulmuşdur.

Hal-hazırda generatorların quraşdırılması üçün təməllərin tikinti işləri gedir. İstehsal olunan enerjinin Şəbəkəyə ötürülməsi üçün Yaşma-Siyəzən arası Giləzi 110 kV-luq h/x-nə qoşulması nəzərdə tutulan 1x63 MVA olan 20/110 kV-luq Y/St-nın tikintisində aparılacaqdır. Bu qurğu enerji istehsal etməklə yanaşı mütəxəssislərin hazırlanması üçün rəcrübə-sınaq rolunda oynuyacaqdır.

Hal-hazırda II layihə Yeni Yaşma ərazisində hər birinin gücü 2,5 MVT olan 20 ədəd Külək generatorlarının quraşdırılması üçün hazırlıq işləri aparılır. Bu Külək Generatorlarının şəbəkəyə qoşulması üçün 330/220/100 kV-luq Yaşma yarımstansiyasından qidalanan 110 kV-luq IV və V Yaşma hava xəttindən budaqlanma yolu ilə 2 km 110 kV-luq hava xətti çəkilməli və gücü 2x31,5 MVA olan 20/110 kV-luq iki transformatorlu yarımstansiyanın tikintisi nəzərdə tutulur.

Külək generatorlarının, 20/110 kV-luq yarımstansiyanın, 110 kV-luq hava xəttinin tikintisi və quraşdırılması “Xəzər Investment” MMC və “AZTORQ” MMC tərəfindən icra olunur.

Külək generatorlarının və yarımstasiyanın tikintisi ilə əlaqədar şəbəkənin ümumi parametrləri barədə məlumat “Sumqayıtelektrikşəbəkə” ASC-nin mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanır və yarımstansiyanın təchizatçısına habelə Külək turbinlərinin istehsalçlarına göndərilir.

Qobustan rayonu ərazisində Bakı-Şamaxı yolunun 39 km-də gücü 20 MVT olan Külək Elektrik Stansiyasının tikintisi və sistemə qoşulması üçün uzunluğu 16 km olan iki dövrəli 110 kV-luq hava xəttinin, 3 km 35 kV-luq hava xəttinin, 2x25 MVA gücündə 110/35/10 kV-luq yarımstansiyanın tikilməsi imkanları araşdırılır.

Qobustan rayonu ərazisində Külək Elektrik generatorlarının istehsal etdiyi elektrik enerjisinin 5-6 MVT-35 kV-luq Cəngi hava xəttinə ötürülərək qalan enerji yeni tikiləcək 110 kV-luq hava xətti ilə 110/35/10 kV-luq 83 saylı yarımstansiyaya ötürülməsi imkanları araşdırılır.

Həmin ərazidə hər birinin gücü 2 MVT olmaqla 10 ədəd Külək elektrik stansiyaları quraşdırılacaq və gələcək perspektivdə hər birinin gücü 2 MVT olmaqla 20 ədəd Külək elektrik qurğularının quraşdırılması nəzərdə tutulur.

“Sumqayıtelektrikşəbəkə” ASC-nin

Texniki Direktoru

N.F.Mahmudov